

Pasternak M. S. Legal mechanisms of taking of data to information with the limited access in Ukraine: the modern state and prospects of development

In this article proclaimed main backgrounds of the restriction of the access to information in Ukraine. Argues the reasons of great importance of the constituent elements of this mechanism. Moreover pointed their influence on the society and suggested new ways to set this problem.

Key words: *information with restricted access; state secret; confidential information which is in the state property; register of the state secrets; agency lists of the classified information.*

РЕЦЕНЗІЯ

*Дьоміна О. С., Андрусишин Б. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ

**“ПРАВО ДЕПУТАТСЬКОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ: ІСТОРИЧНА
РЕТРОСПЕКТИВА ТА РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ” / О. О. РЕЄНТ ; ІН-Т.
ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ. – К., 2010. – 334 С.**

Складний, суперечливий процес трансформації всіх сторін суспільного життя в Україні викликає потребу в його теоретичній рефлексії, дослідженні соціально-політичних, державно-правових процесів у країні. В умовах подальшого реформування українського суспільства, сучасного право- та державотворення особливого значення набувають пошук оптимальних науково обґрунтованих стратегій реформування, визначення критеріїв його ефективності.

Актуальність запропонованої монографічної праці зумовлена, з одного боку, потребою у створенні сучасної вітчизняної теорії конституційно-правового статусу народного депутата України, з другого – необхідністю розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо реформування конституційно-правового статусу народного депутата України, з третього – орієнтацією України на світові досягнення розвинутих демократій з метою врахування прийнятного досвіду задля оптимізації інститутів вітчизняного парламентаризму.

Запропонована спроба ґрунтовного теоретичного аналізу проблематики диктується також станом її опрацювання в юридичній науці. Важливо відмітити великий внесок науковців-конституціоналістів попередніх років у розроблення концептуальних основ статусу народного депутата в загальнотеоретичному плані, а також інших питань. Проте, більшість згаданих праць видано за радянських часів, коли відстоювалися інші теоретичні доктрини і конституційні моделі.

Конструктивно-критичний аналіз творчості відомих представників теорії конституційного права та загальної теорії держави і права дозволив авторам виокремити власну позицію у проблематиці осмислення конституційно-правового інституту депутатської недоторканості.

Нормативну основу монографії склали Конституція та закони України, регламент і постанови Верховної Ради України, акти Кабінету Міністрів України, які стосуються

статусу народного депутата або окремих його елементів, а також рішення Конституційного Суду України. Авторка використала також законодавство колишнього Радянського Союзу та деяких зарубіжних країн – США, ФРН, Франції, Росії та ін.

Водночас слід наголосити на недостатній кількості наукових монографічних праць, присвячених аналізу сутності, якостей, ролі депутатської недоторканності у діяльності парламентарія. Запропонована спроба ґрунтовного теоретичного аналізу зазначеної проблематики, на нашу думку, є своєчасною комплексною працею, яка дозволяє певною мірою подолати наукову прогалину в системі теоретичних правових знань.

Авторка рецензованої монографії обрала у якості предмета дослідження конституційно-правовий інститут недоторканності народного депутата України, що становить один з ключових аспектів у концептуальному осмисленні проблем представницької демократії.

У першому розділі рецензованої монографії розглядаються саме теоретичні засади права депутатської недоторканності та на основі історичних і новітніх джерел права простежується генезис і еволюція уявлень про поняття інституту правової недоторканності народних представників на різних етапах розвитку конституційно-правових систем окремих держав. Таким чином, в монографії визначено, що історичні витoki інституту правової недоторканності сягають давніх часів, коли разом із загальною еволюцією суспільства та зміною людських уявлень про право недоторканністю почали наділяти іноземних послів, державних посадовців, церкву та окремих фізичних осіб і їх майно. Крім того, в розділі аналізуються дві основні концепції стосовно аналізу права парламентської недоторканності, що викристалізувались у ході історичного розвитку різних систем конституційного права – англо-американська (базується на прецедентному праві) та європейська (базується на традиційному праві), і якщо перша передбачає скорочення обсягів депутатської недоторканності, то друга, навпаки, трактує парламентський імунітет розширено.

У монографії знайшли відображення головні концептуальні підходи стосовно аналізу конституційно-правового інституту недоторканності народного депутата України з погляду традиційного та прецедентного права, підкреслюється ефективність конституційно-правового інституту недоторканності народного депутата України в умовах боротьби новоствореної опозиції з тоталітарним режимом та під час розбудови громадянського суспільства за наявності багатопартійної системи.

Не менш значущим досягненням є підрозділ, присвячений суперечливим питанням відповідальності в народному представництві. Зокрема, у монографії стверджується, що депутатська недоторканність є вирішальною умовою успішного та ефективного виконання депутатами їх посадових обов'язків, забезпечує безперешкодне та ефективне здійснення народним обранцем своїх функцій, що супроводжується спеціальним порядком притягнення до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності, затримання або арешту.

Заслуговує на увагу спроба сформулювати авторські дефініції поняття конституційно-правового інституту недоторканності народного депутата України. Насамперед, слід підтримати авторський підхід, згідно з яким депутатська недоторканність є одним із вирішальних конституційних принципів, котрий в обов'язковому порядку має гарантуватися державою як складова частина правового статусу парламентарія, який закріплений Основним законом – Конституцією.

В другому розділі основна увага приділяється визначенню місця конституційно-правового інституту депутатської недоторканності у статусі та системі реалізації

повноважень, гарантій і відповідальності народного депутата України. Авторка доводить, що як вирішальна гарантія народних обранців, депутатська недоторканність поділяється на такі важливі складові частини, як парламентська недоторканність та невідповідальність народних обранців, за якими визначається юридичний статус народного депутата у процесі виконання ним його функцій. Разом з тим, ця конструкція в конституційно-правових системах пострадянських країн має доволі статичну специфіку і призводить до зростання посадових зловживань народних депутатів та загального збільшення корумпованості в законодавчій гілці влади, тоді, як у високорозвинених державах з усталеними традиціями громадянського суспільства вона відіграє незначну роль.

Важливе місце в роботі займає проблема правового імунітету у системі гарантій депутатської діяльності. Тут заслуговує на увагу розгляд питань, присвячених співвідношенню категорій “депутатський імунітет” та “депутатська недоторканність”. Авторка відзначає нетотожність цих правових категорій як частини і цілого. У розділі досліджуються різні види і форми гарантій парламентарів, наводяться пропозиції щодо подальшого вдосконалення конституційно-правового інституту недоторканності народного депутата України.

Усі висновки, яких дійшла авторка, достатньо аргументовані й обґрунтовані. Наукова цінність монографії полягає, зокрема, в розширенні уявлень щодо конституційно-правового інституту недоторканності народного депутата України як одного із важливих засобів забезпечення динамізму політичної та соціальної стабільності й цілісності суспільства.

Можна з упевненістю стверджувати, що дана праця є доступною для сприйняття не лише серед фахівців-правознавців, а й у колі представників інших галузей науки.

Результати та отримані висновки є достатньо аргументованими, їх достовірність зумовлена тим, що дослідження ґрунтуються на широкій джерельній базі, нормативно-правових документах, використанні необхідної юридичної-правової літератури. Викладення матеріалів монографії характеризується логічністю, структура роботи в достатній мірі оптимальна, і загалом досягається поставлена мета.

На нашу думку, представлена монографія є сучасним, змістовним виданням, яке може бути використане науковцями, викладачами відповідних дисциплін, практичними працівниками, а також буде цікавою для широкої аудиторії.